

31 mart Azərbaycanlıların Soyqırımını Günüdür

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Təbib

Qəzet 1933 -cü ildən çıxır. <http://www.amu.edu.az> № 06 (1667) 31 mart 2018 - ci il

Qiyməti 50 qəpik

Bakıda Azərbaycan-İran biznes forumu keçirilib

Martın 29-da Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində Azərbaycan-İran biznes forumu keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və İran İslam Respublikasının Prezidenti Həsən Ruhani biznes forumunda iştirak ediblər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İran Prezidenti Həsən Ruhanini qarşıladı.

Biznes forumdan əvvəl Neftçala Sənaye Məhəlləsi və burada yaradılan "Azərmaş" ASC və "İran Khodro" şirkətinin birgə layihəsi olan avtomobil zavodu barədə videoçarx nümayiş olundu.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Həsən Ruhani "Xəzər" avtomobil zavodunun açılışını bildiren düyməni basdılar.

Dövlət başçılarna videoçarx əsasında bu müəssisənin fəaliyyəti və istehsal prosesi barədə məlumat

verildi.

Zavodda istehsal edilmiş ilk avtomobil nümayiş olundu. Bildirildi ki, avtomobil beynəlxalq təhlükəsizlik standartlarına tam uyğundur.

Sonra Şimal-Cənub və Cənub-Qərb beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılması ilə bağlı görülən işlərdən bəhs edən videoçarx nümayiş olundu. Videoçarxda İran ərazisində Azərbaycan Dəmir Yollarının Astara terminalı haqqında məlumat verildi.

Daha sonra biznes forum işə başladı. Dövlət başçıları forumda nitq söylədilər.

Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və İran Prezidenti Həsən Ruhani çay süfrəsi arxasında söhbət etdilər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İran İslam Respublikasının Prezidenti Həsən Ruhanini yola saldı.

BU SAYIMIZDA

BÖYÜK ELMİ ŞURADA 2

"Qeyri-infeksiyon xəstəliklər və global psixi sağlamlıq" mövzusunda simpozium keçirilib 3

Sinir-əzələ sisteminin irsi xəstəlikləri müzakirə edilib 5

Tədris Cərrahiyyə Klinikada plastik, estetik və rekonstruktiv cərrahiyyə şöbəsi yaradılıb 4

Qazaxıstanlı tələbələr Azərbaycan Tibb Universitetinin sertifikatına layiq görülüblər 3

ATU-nun kollektivi sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqları sevindirib 4

Uşaqların ucaboy olması üçün nə etmək lazımdır? 6

Amerikada rezidentura təhsili almaq istəyən tələbələr üçün seminar keçirilib 7

Türkiyənin Harran Universitetinin rəhbərliyi universitetimizin qonağı olub 4

Böyük Elmi Şuranın martın 30-da keçirilən növbəti yığıncağını açan universitetin tədris və müalicə işləri üzrə prorektor, professor Sabir Əliyev gündəliyə keçməzdən öncə ulu öndərimiz Heydər Əliyevin sərəncamı ilə 31 martın Azərbaycanda soyqırımını günü kimi qeyd olunduğunu dedi. O, tarixə qısa ekskurs edərək Şaumyanın başçılığı altında daşnaklar və bolşeviklər tərəfindən Bakıda, Şamaxıda, Qubada, Xaçmazda, Hacıqabulda, Lənkəranda, Naxçıvanda, Zəngəzurda, Göyçə mahalında kütləvi qırğınlar törədildiyini, həmin zaman kəsiyində yalnız Bakı ətrafında və Şamaxıda 50 min azərbaycanlının qətlə yetirildiyini xatırlatdı.

o cümlədən ATU-nun xarici ölkələrdə daha yaxşı tanınması və nüfuzunun artması, bəzi ölkələrdə (İraq) ATU-nun diplomunun dövlət səviyyəsində tanınması, ölkəmizdə olan sabitlik və əmin-amanlıq, həmçinin təhsil haqqının rəqabətli olmasıdır. Cari dərslər ilində qəbul olunmuş əcnəbi tələbələrin sayının bir qədər azalması universitetimizin auditor fondunun və əcnəbi tələbələrə dərs keçən müəllimlərin sayının məhdud olması ilə bağlıdır, bu rəqəm ATU-nun tədris hissəsi tərəfindən təyin edilir. Gələcəkdə həm auditor fondu, həm də əcnəbi tələbələrə dərs keçən müəllimlərin sayının artması əcnəbi tələbələrin qəbulunun artırılmasına imkan verməlidir".

Əvvəlki illərdə universitetimizə daxil olan əcnəbi vətəndaşların

göstərmişdir".

Əcnəbi vətəndaşlar və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ATU-ya daxil olması üçün Hazırlıq Kursunun təsis olunması və Hazırlıq Kursuna qəbulun ildə 2 dəfə aparılması təklifini şura üzvlərinin diqqətinə çatdıran N.Zeynalov qeyd etdi ki, bu kurs ATU-nun struktur vahidi olmayaraq Azərbaycan, ingilis, rus dili, fizika, kimya və biologiya üzrə dərslərdən ibarətdir. Kursun təşkili işinin xarici tələbələrlə iş üzrə dekanlığa, dərslərin aparılmasının isə müvafiq kafedralara həvalə edilməsi nəzərdə tutulur.

Məruzədə əksini tapan əsas təkliflərdən biri də namizədlərin qeydiyyatının yalnız elektron şəkildə xüsusi İnternet portal vasitəsilə aparılması və qəbul komissiyası tərəfindən İnternet üzərindən onlayn müsahibə yolu

maneələr yaradır.

Klinik rotasiyaların faktiki olaraq istehsalat təcrübəsini əvəz etdiyini söyləyən prorektorun sözlərinə görə, gələcəkdə ATU-nun proqramı qərb tibb təhsili standartlarına yaxınlaşdıqca mütləq yay istehsalat təcrübəsinin ləğv edilməsini də gözləmək olar.

N.Zeynalov universitetimizin mübadilə proqramları üzrə fəaliyyətinə də toxunaraq qeyd etdi ki, rezidentlərin mobilliyini nəzərə alaraq, universitetimizin mübadilə proqramlarında iştirak edən tələbə və müəllimlərimizin, eyni ilə universitetimizə mübadilə üçün gələn tələbə və müəllimlərin sayı azdır: "Buna əsas səbəb kimi universitetlər arasında olan təhsil proqramlarının çox fərqli olmasını düşünürəm. Buna görə

praktik səfərləri üçün fond yaradılmasını təklif etdi.

Rektorun tapşırığı əsasında ilk növbədə ingilis dilində tədris aparan müəllimlərin ümumi ingilis dili biliyi səviyyəsinin ölçülməsinin planlaşdırıldığını şura üzvlərinin nəzərinə çatdıran prorektor universitetin beynəlxalq lahiyələrdə iştirakı, xarici universitetlərlə əməkdaşlığı, səfirlərlə və missiyalarla münasibətləri barədə də ətraflı məlumat verdi. Çıxışının sonunda ona ünvanlanan sualları da cavablandırdı.

Məruzə ətrafında çıxış edən kliniki allerqologiya və immunologiya kafedrasının müdiri, professor Lalə Allahverdiyeva, ağır və üz-çənə kafedrasının müdiri, professor Çingiz Rəhimov, təhsilin keyfiyyətinin təminatı və innovasiya şöbəsinin müdiri, profes-

BÖYÜK ELMİ ŞURADA

Soyqırım qurbanlarının xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildikdən sonra gündəlikdə duran məsələlər diqqətə çatdırıldı. Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor, dosent Nadir Zeynalovun "Azərbaycan Tibb Universitetinin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorluğunda 2017-2018-ci tədris ili ərzində görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələr" barədə hesabat məruzəsi dinləndi.

Hesabat ilinin daha dolğun mənzərəsini vermək üçün son 3 ilin statistikasına istinad edən

sayının çox olmaması səbəbindən onlarla bağlı məsələlərin tez və asan həllinin mümkünlüyünə toxunan prorektor bildirdi ki, son 2 tədris ilində qəbul üçün müraciət edən namizədlərin sayının artması bizim buna hazır olmamağımızı göstərdi: "Belə ki, qəbul zamanı nizamsızlıq və böyük növbələr müraciət edən əcnəbi vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olmuşdur. Eyni zamanda qəbul komissiyasının üzərinə böyük yük düşmüş, komissiyaya üzvləri çətin və gərgin iş

sor Akif Qurbanov və II müalicə-profilaktika fakültəsinin tələbə-dekanı Məhərrəm Alimli hesabatı yüksək qiymətləndirərək universitetin xarici əlaqələri ilə bağlı fikirlərini söylədilər, mövcud problemlərdən danışaraq təkliflər irəli sürdülər.

Müzakirələrə yekun vuran S.Əliyev qısa müddətdə əcnəbi tələbələrin sayının 3-4 dəfə artmasını beynəlxalq əlaqələr üzrə işin birinci müsbət göstəricisi kimi dəyərləndirdi. O, beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor Nadir Zeynalov, beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri İkrəm Rüstəmov və xarici tələbələrlə iş üzrə dekan Orxan İsayevin təmsalında sərəştəli bir komandanın formalaşdığını söyləyərək onların xaricdə təhsil alan, mükəmməl dil bilgilərinə malik mütəxəssislər olduğunu vurğuladı. Bu komandanın xarici tələbələrlə də yüksək səviyyədə ünsiyyət qurduğunu, universitetə qəbul zamanı ən layiqli namizədlərin seçildiyini deyən S.Əliyev xarici dildə dərslərlərin hazırlanmasının vacibliyini də önə çəkdi.

Xarici tələbələrlə işləyən müəllimlərin seçimi zamanı diqqətli olmağı tövsiyə edən Sabir Əliyev bildirdi ki, seçilən müəllimlərin pedaqoji ustalığı, əqidə saflığı, mədəniyyəti, davranışı, savadı və dil bilgiləri nəzərə alınmalıdır.

Müalicə-profilaktika və digər fakültələr üçün stomatologiya kafedrasının və bu kafedrada tədris olunan "Stomatoloji xəstəliklər" fənninin ləğvi barədə təklifi, eləcə də nevrologiya kafedrasının baş laborantı, t.ü.f.d. Kamran Salayevin tibb üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi dissertasiya mövzusunun və elmi məsləhətçiləri (nevrologiya kafedrasının müdiri Ş.Mahalov və psixiatriya kafedrasının müdiri G.Gəraybəyli) təsdiqləyən Böyük Elmi Şura müsabiqə məsələlərini həll etməklə öz işini yekunlaşdırdı.

Arif MƏMMƏDLİ

Fotolar Cənnətəli Çingizindir

prorektor universitetimizə 2015/2016-cı dərslər ilində 179, 2016/2017-ci dərslər ilində 689, 2017/2018-ci ildə isə 613 nəfərin qəbul olunduğunu vurğuladı: "Universitetimizə daxil olan xarici tələbələrin sayının kəskin artmasının bir neçə səbəbi var,

şəraitində işləməli olmuşlar. Bu vəziyyətdən sui-istifadə etmiş bəzi şirkətlər və firmların bir qrup əcnəbi vətəndaşlara yalancı vədlər verərək onların pullarını mənimsəmişdir. Şübhəsiz ki, yuxarıda qeyd olunmuş hallar ATU-nun imicinə mənfi təsir

ilə seçilməsi oldu.

2015-ci ildə 285, 2016-cı ildə 195, 2017-ci ildə isə 246 nəfərin yay istehsalat təcrübəsini xaricdə keçirməsini tələbələrimizin beynəlxalq təcrübədən yararlanmağa marağının yüksək olması kimi dəyərləndirən prorektor onların daha çox Türkiyə və Almaniyaya üz tutduqlarını dedi: "Belə ki, 2015-ci ildə Türkiyəyə 250, Almaniyaya 33, digər ölkələrin hərəsinə 1 tələbə, 2016-cı ildə Türkiyəyə 116, Almaniyaya 72, Polşaya 3 tələbə, 2017-ci ildə isə Türkiyəyə 106, Almaniyaya 131, digər ölkələrin hərəsinə 1-2 tələbə getmişdir".

O da bildirildi ki, bir çox xarici universitetlərdə tibb tələbələrini üçün yay istehsalat təcrübəsi anlayışının olmaması, həmçinin, xaricdə təcrübə keçmək üçün müəyyən maddi vəsaitin tələb edilməsi tələbələr üçün ciddi

bir çox tələbənin dərslərini eyniləşdirmək mümkün olmur. Həmçinin, mübadilə ilə bağlı məsələlərin, Mevlana proqramının Azərbaycan üçün tibb istiqamətinin 2-ci ildir ki, bağlı olmasını, Erasmus + proqramının isə maliyyələşməsinin kəskin azalmasını mübadilələrin həyata keçirilməsinə əlavə maneə kimi görürəm. Buna baxmayaraq, universitetimizin tədris proqramlarının təkmilləşdirilməsi və qərb standartlarına yaxınlaşdırılmasını akademik mobilliyə qatılan tələbələrin sayının artması üçün əsas vasitənin olmasına inanıram".

Heç şübhəsiz ki, işlə bağlı xarici səfərlər zamanı ortaya çıxan əsas problemlərdən birinin də maliyyə çətinliyi olduğunu söyləyən N.Zeynalov gələcəkdə universitetin maddi vəziyyəti imkan verəndə əməkdaşların elmi-

Martın 26-27-də Bakıda "Qeyri-infeksiyon xəstəliklər və qlobal psixi sağlamlıq" mövzusunda dair beynəlxalq simpozium keçirilib. Bu nüfuzlu beynəlxalq simpoziumun ilk günü Milli Psixi Sağlamlıq Mərkəzində baş tutub.

"Qeyri-infeksiyon xəstəliklər və qlobal psixi sağlamlıq" mövzusunda simpozium keçirilib

Martın 27-də simpozium işini Azərbaycan Tibb Universitetində davam etdirib. Plenar iclası giriş nitqi ilə açan ATU-nun tədris və müalicə işləri üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyev universitetimizin ənənəvi olaraq bir çox beynəlxalq əhəmiyyətli konfrans, konqres və simpoziumlara ev sahibliyi etdiyini vurğulayıb. O, ATU-da bu istiqamətdə işlərin aparılması üçün əlverişli şəraitin yaradıldığını diqqətə çatdırıb. Simpoziumun əhəmiyyətindən bəhs edən S.Əliyev bu mövzusunun aktuallığından söhbət açıb: "Simpoziumun həsr

ylıv və ATU-nun beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri, həkim psixiatr İkrəm Rüstəmov belə bir mötəbər toplantının Azərbaycanda keçirilməsinin ölkəmizdə səhiyyə sahəsinin inkişafının göstəricisi olduğunu bildirdilər.

Daha sonra plenar iclas işini müxtəlif mövzulardakı məruzələrlə davam etdirdi. Boston Uşaq Xəstəxanası, Harvard Tibb Məktəbində Mərkəz direktoru Kerim Munir "Autizm xəstəlikləri və əqli xəstəliklərə qulluq topoqrafiyası: xərclər, iş yükü və həyat keyfiyyəti", Norveç DPAnın Uşaq və Yeniyetmələrin Psixiatriyası Bölməsinin sədri və Qrinviç Koordinatoru Norbert Skokauskas "Uşaq və Yeniyetmə Psixiatriyasının qlobal problemləri üzrə Dünya Psixiatriya Assosiasiyasının Uşaq və Yeniyetmələrin psixiatriyası üzrə proq-

olunduğu mövzular dünyanın hər yerində əhəmiyyətli üçün çox aktualdır. İnsanların sağlamlığına aid olan bu məsələlər barədə daha çox danışıqlıq, daha çox maarifləndirmə işi aparılmalıdır".

Sözünə davam edən S.Əliyev simpozium iştirakçılarının ATU-nun tarixi haqqında da qısa məlumat verərək qeyd etdi ki, Azərbaycan Tibb Universiteti 1930-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinin tibb fakültəsinin bazası əsasında yaradılıb: "Yarım əsrdən çoxdur fəaliyyətdə olan Azərbaycan Tibb Universiteti hazırda zəngin maddi-texniki bazası, tədris korpusları, tələbə yataqxanası, klinika və laboratoriyaları ilə Azərbaycanın ən iri elm və tibb ocağıdır. Universitetimizin müasir elmi-tədqiqat laboratoriyaları ən yeni cihaz və avadanlıqla təchiz edilmişdir ki, bu da elmi axtarıları artırmağa, tibb sahəsində kifayət qədər kadr potensialı yaratmağa imkan yaradır. Bizim bir çox xarici ölkə universitet və klinikaları ilə də sıx əlaqələrimiz var".

Çıxışının sonunda S.Əliyev ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin üzvlüyü səbəbdən tədbirdə iştirak etmədiyini bildirdi və rəhbərlik adından simpoziumun işinə uğurlar arzuladı.

Sonra Boston Uşaq Xəstəxanası, Harvard Tibb Məktəbində Mərkəz direktoru Kerim Munir çıxış edərək, bu simpoziumun təcrübə mübadiləsi baxımından əhəmiyyətini xüsusi vurğuladı, toplantının təşkilinə yaradılan şəraitə görə təşkilatçılara öz minnətdarlığını söylədi.

Azərbaycan Psixiatriya Assosiasiyasının prezidenti, professor Nadir İsmayilov

Mənsur ƏLƏKBƏRLİ

Qazaxıstanlı tələbələr Azərbaycan Tibb Universitetinin sertifikatına layiq görülüblər

○ Marat Ospanov adına

Qərbi Qazaxıstan Dövlət Tibb Universitetində təhsil alan 10 nəfər II kurs magistrantları Azərbaycan Tibb Universitetində elmi işlərin qurulması və aparılması ilə əlaqədar təcrübə mübadiləsi keçiblər. Təcrübə mübadiləsinin sonunda onlar ATU-nun elmi işlər üzrə prorektoru, dosent Rauf Bəylərov və beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor, dosent Nadir Zeynalov tərəfindən sertifikatlara layiq görülüblər.

ATU-nun elmi işlər üzrə prorektoru, dosent Rauf Bəylərov Qərbi Qazaxıstandan olan tələbələrə təşəkkürünü bildirdi: "Bir neçə gün ərzində bizim kafedralarımızda, klinikalarımızda oldunuz, təcrübə keçdiniz. Ümid edirəm ki, razi qalmısınız. Universitetlərlə arasında belə təcrübə mübadilələri gələcək işlərinə çox böyük kömək edir".

Qazaxıstanlı magistrantlar da Azərbaycan Tibb Universitetinin rəhbərliyinə təşəkkürünü bildirdilər. Onlar təmsil etdikləri universitet rəhbərliyi adından ATU-nun rektoruna hədiyyə təqdim etdilər.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Tibb Universiteti dünyanın bir çox ölkələrinin aparıcı ali məktəbləri ilə əməkdaşlığı çərçivəsində tələbə və rezident mübadiləsi aparır. Marat Ospanov adına Qərbi Qazaxıstan Dövlət Tibb Universitetinin "İctimai səhiyyə", "Tibbi profilaktika işi" və "Tibb" ixtisasları üzrə II kurs tələbələri ATU-da "İnfeksiyon xəstəliklərin yayılmasının epidemioloji analizi", "Tibbdə elmi-tədqiqat işlərinin aparılması: prinsiplər, metodologiya və praktika" mövzularında təcrübə keçiblər.

Elmi-praktik seminar keçirilib

○ Martın 30-da ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında I cərrahi xəstəliklər kafedrasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Nuru Bayramov və Azərbaycan Cərrahlar Birliyinin sədri Eldar Əhmədovun təşəbbüsü ilə elmi-praktik seminar keçirilib.

Seminarla proktologiyanın aktual problemlərinə həsr edilmiş məruzələrlə gənc həkim və universitetin tələbələri qarşısında çıxış edildi.

Gömrük Hospitalının həkim-cərrahı Aynur Səfiyevanın "Kolorektal poliplər və kök hüceyrələri", Respublika Müalicəvi Diaqnostika Mərkəzinin həkim-cərrahı İlqar İsmayilovun "Rektum törəmələrində transanal

minimal invaziv cərrahiyyə" mövzularında etdikləri məruzələr iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb.

Diskussiya şəraitində keçən seminarla məruzəçilərin etdikləri mövzular ətrafında çoxsaylı suallar verilib və bir sıra təkliflər səsləndirilib.

Bununla da seminar öz işini başa çatdırıb.

Karpal tunel sindromu əzələnin əriməsinə səbəb ola bilər

○ Karpal tunel sindromu vaxtında düzgün diaqnoz qoyulmazsa, əzələnin əriməsinə səbəb ola bilər. Əllərdə və qollarda uyuşma, ağrı, gücün azalması bu sindromun əlamətləri ola bilər.

Bu haqda Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasının nevroloqu, tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Nuridə Tağıyeva qısa məlumat verir.

Həkimin sözlərinə görə, bu, əl biləyindən keçən sinirin sıxılması nəticəsində yaranan problemdir: "Sindroma həm kişi, həm də qa-

dınlarda rast gəlmək olar. Qadınlar bu hal ilə əsasən ev işləri ilə məşğul olan zaman rastlaşırlar. Onlar bunu, eyni zamanda, keyimənin yaranması və xüsusən ilk üç barmağa sanki elektrik cərəyanı vurması kimi təsvir edirlər. Belə xəstələr adətən gecələr əllərdə ağrının artmasından şikayətlənirlər. Problemin gedişinə bağlı olaraq, bu ağrı yuxudan oyandıracaq qədər də arta da bilər".

Nevroloq sindromun digər əlamətləri barədə də danışdı: "Buna əldə gücün itməsi, əşyaları əldə tuta bilməmək, ağrının qola yayılması, əli sallamaqla ağrının azalması, barmaqlarda və ovucda hissiyatın itməsi, daha çox səhərlər şişlik və əldə qıcolmalar daxildir.

Revmatoid artrit, vətərin iltihabı, piylənmə, periferik sinirin şişləri və kistləri, yaşlanma buna səbəb ola bilər. Problemə, həmçinin şəkərli diabetdən əziyyət çəkənlərdə, spirtli içki istifadəçilərdə və damar xəstəliyi olanlarda daha çox rast gəlinir.

Əzələnin əriməsinə qədər gətirib çıxaran bu sindrom vaxtında düzgün diaqnoz qoyularaq, müalicə oluna bilər. Müayinəsi əsasən elektromiografiya üsulu ilə icra olunur".

ATU-nun mətbuat xidməti

ATU-nun kollektivi sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqları sevindirib

Azərbaycan Tibb Universitetinin kollektivi Novruz bayram ərafında sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqları sevindirib. Universitet heyəti Mərdəkan qəsəbəsindəki 1 saylı sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün sosial xidmət müəssisəsinə baxış keçib.

ATU-nun Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri, dosent Cahangir Qasimov ziyarətini universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin təşəbbüsü ilə baş tutduğunu deyib. O, ali təhsil ocağının kollektivinin burada müalicə olunan uşaqlara bayram sovgatı gətirdiyini bildirib: "ATU-nun Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin təşkilatçılığı ilə universitetdə təntənəli Novruz şənliyi keçirilib və hər bir fakültə xonça hazırlayıb. Biz də həmin xonçaları, həmçinin digər bayram nemətlərini uşaqlar üçün pay gətirdik. Bayram ərafında belə tədbirlər təşkil etmək, sağlamlıq imkanları məhdud olan bu uşaqları sevindirmək bizim borcumuzdu".

Daha sonra 1 saylı sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün sosial xidmət müəssisəsinin direktoru Sevinc Məlikova universitet əməkdaşlarına müəssisə haqqında məlumat verdi. O bildirdi ki, müəssisədə 5-18 yaşlı təhsilə cəlb olunmayan sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara sosial xidmətlər göstərilir: "Burada 170 uşaq var. Onların normal yaşayışı və müxtəlif reabilitasiya tədbirlərinə cəlb

olunması üçün müasir tələblərə uyğun hər bir şərait yaradılıb. Burada savadlı uşaqlar çoxdur, biz onlara müxtəlif sənət növləri öyrədirik. Məsələn, muncuqla işləyirlər, palçıqdan fiqur düzəldirlər. Uşaqlar arasında daun, autizm və sivrall iflicli xəstəliyindən əziyyət çəkənlər üstünlük təşkil edir. Onlarla işləmək çox çətin olur. Bu səbəbdən

də həkimlərlə daima əlaqədəyik".

ATU-nun nümayəndələri müəssisəni gəzərək, uşaqların xəstəlikləri ilə yaxından maraqlandılar. Onlar gələcəkdə bura həkim briqadası ilə gəlib, uşaqları müayinə edəcəklərini də bildirdilər.

Qeyd edək ki, ziyarətdə ATU-nun Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədr müavini, assistent Seymur Hacıyev, Stomatologiya fakültəsinin dekanı, dosent Səid Əhmədov, Əczaçılıq fakültəsinin Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Yavər Hacıyev, Universitet Həmkarlar Komitəsinin üzvü, dosent Məfkurə Hüseynova, Universitet Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin üzvü Səidə Hacıyeva, İctimai səhiyyə fakültəsinin Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri, dosent Sahib Əhmədov, II Mülalicə-profilaktika fakültəsinin dekanı müavini Arzu Bəydəmirova, Stomatologiya fakültəsinin Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Tofiq Mahmudov, II Mülalicə-profilaktika fakültəsinin Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Nurlana Əliyeva iştirak edirdilər.

Türkiyənin Harran Universitetinin rəhbərliyi universitetimizin qonağı olub

Türkiyənin Harran Universitetinin rektoru, professor, doktor Ramazan Taşaltın və universitetin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, professor, doktor Ali Sarıışık Azərbaycan Tibb Universitetinin qonağı olublar. Onlar insan anatomiyası və farmakologiya kafedraları ilə tanış olublar.

radılan şəraiti yüksək qiymətləndirib: "Bütün dərslər otaqlarımızın kompüter təchizatı ilə təmin olunması, dərslərin tam müasir formatda aparılması çox müsbət haldır. Ən əsası odur ki, dərsləriniz var. Bizdə bu sahədə dərslər problemi mövcuddur".

Daha sonra qonaqlar insan anatomiyası kafedrasında olublar, həmçinin "Anato-

Qonaqlar ilk olaraq farmakologiya kafedrasında olublar. Kafedra müdiri, professor Musa Qəniyev onlara kafedra haqqında geniş məlumat verib. O, qeyd edib ki, bu, Tibb Universitetinin ən əsas kafedralarından biridir: "Farmakologiya kafedrası 1920-ci ilin aprel ayında Bakı Dövlət Universitetinin tibb fakültəsinin nəzdində yaradılıb. 1930-cu ildə BDU-nun tibb fakültəsinin bazasında müstəqil Azərbaycan Tibb İnstitutu yaradılıb və farmakologiya kafedrası da bu institutun tərkibinə daxil edilib. ATİ universitet statusu aldıqdan sonra isə farmakologiya kafedrası Azərbaycan Tibb Universitetinin tərkibində fəaliyyət göstərməyə başlayıb".

Türkiyəli professorlar ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin mübadilə proqramları üzrə koordinatoru Müşfiq Orucov və professor M.Qəniyevin iştirakı ilə kafedrada dərslər prosesini izləyiblər.

Harran Universitetinin rektoru, professor, doktor Ramazan Taşaltın kafedrada ya-

miya" muzeyinə baxış keçiriblər. Kafedranın müdiri, professor Vaqif Şadlinski tələbələrə muzeydən necə yararlandıklarını barədə məlumat verib: "Hər il kafedrada nizam-intizam daha da yüksəlir, mühazirə və təcrübə dərslərinin keyfiyyəti yaxşılaşdırılır, dərslərin meyit və meyit preparatı günün tələbinə uyğun təmin olunur. Kafedrada "Dayaq-hərəkət aparatı", "Daxili orqanlar", "Sinir sistemi", "Qan-damar sistemi", "Anomaliya və eybəcərliklər" tədris muzeyləri səliqə ilə saxlanılır, preparatlar yenilənir, onlara qayğı ilə yanaşılır və tələbələrə istifadəsinə verilir".

Professor V.Şadlinski həmçinin ATU-nun İnsan anatomiyası kafedrası ilə Türkiyənin bir sıra universitetlərinin insan anatomiyası kafedraları arasında olan əlaqələrdən danışdı. O, gələcəkdə iki ölkə universitetlərinin anatomiya kafedraları arasındakı əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndiriləcəyinə ümid etdiyini bildirib.

Monitorinqlərin nəticələri açıqlanıb

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən üç il ərzində aparılan monitorinqlərin nəticələri açıqlanıb.

Nəticələr göstərib ki, "Sağlam təhsil" sinif şagirdlərində tədris müddətində görmə qabiliyyəti yaxşılaşıb. Belə ki, təhsilə yeni başlayan "Sağlam təhsil" sinif şagirdlərinin (2014, oktyabr) yalnız 52,4 faizində normal uzaqdangörmə itiliyi müəyyən edilibsə, 2016-cı ilin mayında bu rəqəm 75,3 faiz, 2017-ci ilin mayında isə 76,2 faiz təşkil edib. Ənənəvi siniflərdə II tədris ilinin sonuna belə uşaqların sayı bir qədər artsa da (oktyabr, 2014-cü il – 63,0 faiz; may, 2016-cı il - 71,7 faiz), 2017-ci ilin mayında (3-cü sinfin sonu) azalaraq 68,5 faiz olub.

Təhsilalanların qamətinin müayinəsi göstərib ki, 2014-cü ilin oktyabr ayında müayinə edilən ənənəvi sinif şagirdlərinin 16,7 faizində, "Sağlam təhsil" sinif şagirdlərinin isə 22,4 faizində qamət pozuntuları aşkar edilib. 2016-cı ilin mayında (II tədris ilinin sonu) ənənəvi siniflərdə uşaqlar arasında qamət pozuntuları 2 dəfə artaraq 34 faiz, 2017-ci ilin mayında (3-cü tədris

ilinin sonu) 30,9 faiz olub. "Sağlam təhsil" siniflərində isə cüzi dəyişiklik nəzərə çarpır. Belə ki, bu rəqəm 2014-cü ilin oktyabrında 22,4 faiz, 2016-cı ilin mayında –25,1 faiz, 2017-ci ilin mayında isə 22,4 faiz təşkil edib.

Beləliklə, müayinə nəticələrinin təhlili göstərib ki, "Sağlam təhsil" siniflərində təşkil edilmiş tədris şəraiti təhsilalanların sağlamlığının qorunması üçün əlverişlidir, bir sıra sağlamlıq problemlərinin aradan qaldırılmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

ATU-nun mütəxəssislərinin rəyinə əsasən, layihənin ibtidai siniflərdən sonra da davam etdirilməsi vacib şərtlərdən biri hesab olunmalıdır. Belə ki, ibtidai sinifləri bitirən uşaqlar yeniyetməlik dövrünə (10-15 yaş) qədəm qoyurlar. Bu dövrdə isə orqanizmdə gedən fiziki, psixi, hormonal dəyişikliklər yeniyetmə orqanizmini xarici amillərin mənfi təsirinə qarşı daha da həssas edir. Bunlardan birinin – məktəb amilinin "Sağlam təhsil" sinifləri vasitəsilə aradan qaldırılması məktəblilərin harmonik inkişafı üçün şərait yarada bilər.

Tədris Cərrahiyyə Klinikada plastik, estetik və rekonstruktiv cərrahiyyə şöbəsi yaradılıb

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasında plastik, estetik və rekonstruktiv cərrahiyyə şöbəsi yaradılıb.

Klinikanın III cərrahi xəstəliklər kafedrasının assistenti, tibb üzrə fəlsəfə doktoru, Tədris Cərrahiyyə Klinikasının plastik, estetik və rekonstruktiv cərrahiyyə şöbəsinin müdiri Mirsaleh Abdullayev bildirib ki, şöbədə ən müasir tipli estetik və rekonstruktiv cərrahi əməliyyatlar həyata keçirilir: "Estetik əməliyyatlar sırasında üzgərmə, göz ətrafında blefaroplastika əməliyyatları, otoplastika əməliyyatları dodaqlarda dolğuların olunması, vurulmuş uğursuz dolğuların çıxarılması kimi bir çox estetik əməliyyatlar icra edilir. İndiyədək bu əməliyyatlar pərakəndə şəkildə bir çox şöbələrdə aparılırdı. Amma artıq iki həftədir ki, formalaşmış

şöbə fəaliyyət göstərir. Şöbədə hazırda xarici mütəxəssislə yanaşı, iki nəfər yerli həkim çalışır. Burada palatalar, sarğı otaqları tam müasir formada hazırlanıb. Şöbəmizin nəzdində 3 ədəd tək nəfərlik, 3 ədəd cütlü palata pasiyentlərin ixtiyarına verilib".

Şöbə müdiri M.Abdullayev son illər ölkədə plastik cərrahiyyəyə tələbatın artdığını deyir: "Orta yaş və bir az artıq yaşlı xanımlarımız üzgərmə və göz ətrafında olan əməliyyatlara üstünlük verirlər. Gənc xanımlar isə əməliyyat yolu ilə süd vəzilərini böyüdürlər. Həmçinin bir neçə doğuş keçirmiş qadınlar abdominoplastikalar üçün müraciət edirlər. Orta çəkili qadınlar döş balacalatması, ariqladıqdan sonra qol ətrafında sallaqlıq kimi şikayətlərlə klinikaya üz tuturlar. Bu tip əməliyyatları çox icra edirik".

Plastik, estetik və rekonstruktiv cərrahiyyə şöbəsinin xidmətlərindən təkəcə qadınlar deyil, kişilər də faydalanırlar. M.Abdullayevin sözlərinə görə, kişilər üzərində əsasən blefaroplastika əməliyyatları həyata keçirilir: "Blefaroplastika - yeni gözləri torbaların aradan qaldırılması kişiləri daha çox rahat edən problemlərdəndir. Həmçinin liposaksiya - qarın yağlarının ləğvi üçün müraciət edənlər var. Bundan başqa, ginekomastiya - döşlərin həddindən artıq böyük olması səbəbi ilə klinikamıza gəlirlər. Belə kişilərdə cərrahi yolla döşlər kiçildirilir".

Sinir-əzələ sisteminin irsi xəstəlikləri müzakirə edilib

○ **Martın 28-də ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasında Nevrologiya şöbəsinin həkim-rezidentlərinin seminarı keçirilib.**

Seminarla çıxış edən direktorun müavini Adil Nuriyev həkim-rezidentlərə keçirilən seminarların elmi əhəmiyyətindən danışdı, onlara öz tövsiyələrini verib.

Daha sonra adı çəkilən şöbənin həkim-rezidenti Aytən Mürsəlova çıxış edərək, "Sinir-əzələ sisteminin irsi xəstəliklərinin klinik differensiasiyası" barədə danışdı.

bəzi növlərində tənəffüs pozulması, ürək problemləri və s. hesab olunur".

Hansı yaş qruplarında bu xəstəliklərin müşahidə edilməsinə gəlincə, həkim-rezident bunun müxtəlif olduğunu qeyd edib. "Belə ki, irsi meopatiyalara 2-3 və 50-60 yaşdan, spinal amiotrofiyalara doğuşun ilk həftəsindən və 20-30 yaşdan, nevril amiotrofiyalara isə 10-20

O, bildirib ki, bura 3 qrup xəstəlik daxildir: "Bunlar irsi meopatiyalar, spinal amiotrofiyalar və nevril amiotrofiyalardır. Bu xəstəliklərin hər biri mexanizmlərinə görə bir-birindən fərqlənir. Meopatiyalarda əzələlərin özündə parçalanma baş verir, ona görə xəstədə arıqlama müşahidə edilir. Lakin spinal və nevril amiotrofiyalarda əzələnin sinir təchizatı pozulur və nəticədə əzələ öz funksiyasını tam şəkildə yerinə yetirə bilmir.

Xəstəliyin əsas əlamətləri - əzələ zəifliyi, ətraflarda arıqlama, yerişin pozulması,

yaşdan başlayaraq rast gəlmək mümkündür". A.Mürsəlova onu da vurğulayıb ki, bu xəstəlik irsi olduğu üçün müalicəsi yoxdur.

"Yalnız reabilitasiya metodlarından istifadə etməklə xəstənin həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq mümkündür. 2016-cı ildən başlayaraq, amerikalı mütəxəssislər tərəfindən hazırlanan dərman vasitəsinin bu xəstəliklə mübarizədə mühüm rol oynadığı aşkar edilmişdir. Hazırda bu dərman vasitəsinə türkiyəli mütəxəssislər də istifadə etməyə başlayıb".

ATU-nun idman klubunun beynəlxalq dərəcəli hakimi Moskvada keçirilən festivalda hakimlik edib

Moskvanın ən böyük arenalarından sayılan "Lujniki" stadionunda Rusiya yığması dünya yığmasına qarşı "ÇEMPIONLARIN DÖYÜŞÜ-10" əlbəyaxa döyüş sənətini nümayiş etdirən idman festivalı keçirilib. Azərbaycan Tibb Universitetinin "Təbib" idman klubunun məşqçi-müəllimi, beynəlxalq dərəcəli hakim, əməkdar məşqçi Qələndər Aslanov festivalda iştirak edib.

Yevqeniy Mamro ilə yaponiyalı Tenta Onoderanın döyüşünü idarə etdim və nəticədə hakimlərin qərarı fərqli olsa da, rusiyalı idmançı qalib gəldi".

Qələndər Aslanovun sözlərinə görə, hakimlik işi çox çətindir: "Çox incə məqamlar var ki, onları biz seminarlarda müzakirə edirik, təkmilləşmə aparırıq və sonda imtahan veririk. Həm nəzəri, həm də təcrübi qiymətləndirmədən keçən, qərarlarında dəqiq, tərəfkeşlik, millətçilik etməyən hakimler çempionatda hakimlik edir.

İndiyədək bir çox beynəlxalq yarışlarda, Avropa, dünya çempionatlarında iştirak edən Q. Aslanov bu festivalda ilk dəfə hakimlik edib: "Belə yarışlarda dünyanın ən yaxşı beş hakiminə biri sayıldığım və Qafqazda yeganə hakim olaraq dünya çempionatlarında ölkəmizi təmsil etdiyim üçün çox çətin və məsuliyyətli işin öhdəsindən layiqincə gəlməyim vacib idi. Bu idman yarışları bir neçə idman televiziya kanallarında ("Боец", "Матч") və internet saytlarında canlı verilir. O cümlədən də, rəqiblər dəfələrlə dünya çempionu olmuş idmançılardır, bir-birlərini çox yaxşı tanıyırlar. Bu çətin döyüşün məsuliyyəti isə hakimlərin üzərinə düşür. Döyüşdə əsas sayılan mərkəz hakimi olaraq mənə etimad göstərilmişdi. Rusiya idmançısı

Bəzən tamaşaçı döyüşün nəticəsindən narazı qalır. Döyüşə tamaşaçı gözü ilə baxdıqda insanların fikri fərqli olur və hakimin qərarı ilə razılaşmır. Bunun üçün də biz çalışırıq ki, çempionatlardan əvvəl bütün məşqçi heyəti və iştirakçı olan idmançılara hakimlikdə olan yenilikləri çatdıraraq".

Q. Aslanov "Təbib" idman klubunda məşğul olan tələbələrə də mütəmadi olaraq hakimlik üçün testlər hazırlayıb, onlardan imtahan götürür: "Kyokuşin karate üzrə Bakıda keçirilən yarışlarda bir neçə tələbəm idmançı qismində, bəzilərinə isə hakim kimi yarışlara hazırlayıram. İnanıram ki, tələbələrim də gələcəkdə öz peşə fəaliyyətlərində hər zaman ədaləti təmsil edəcəklər".

Tibbdə bu gün

Martın 21-i Daun Sindromu Günüdür

Bugün 2006-cı ildən etibarən Daun Sindromlu Şəxslərin Ümumdünya Assosiasiyasının təşəbbüsü ilə qeyd olunur. Daun sindromu xəstəlik deyil. Daun adı ilk dəfə 1866-cı ildə bu sindromun əsas fiziki xüsusiyyətlərini qeyd edən həkim - Con Lenqdon Daunun şərəfinə adlandırılıb. Bu sindromun əsas səbəbi insanda normal 46 xromosom əvəzinə, 47 xromosomun olmasıdır. Yəni hər bir hüceyrədə 46, ya da 20 cütlük var. Daun sindromu 21-ci cüt xromosomlarda baş verən anomaliya zamanı trisomiyanın əmələ gəlməsidir.

Həkimlərin qənaətinə görə, ananın yaşının çox olması Daun sindromlu uşaqların doğulması ehtimalını artırır. Belə ki, yaşı 35-dən yuxarı olan qadınlarda körpələrin həmin sindromla doğulma ehtimalı 10 dəfə, yaşı 40-dan yuxarı olanlarda isə 25 dəfə artıqdır.

Günün təsis edilməsində əsas məqsəd cəmiyyətin diqqətini həmin problemə yönəltmək, maarifləndirmə tədbirlərinin aparılmasına şərait yaratmaqdır. Həmin gün aidyyəti orqanlar, müxtəlif beynəlxalq və qeyri-hökumət təşkilatları həmin problemə diqqət ayrılması üçün bir sıra tədbirlər

gözlər.

Daun sindromlu uşaqların zehni inkişafına erkən dövrdən başlamaq və 4-5 yaşına qədər çox ciddi yanaşmaq lazımdır. Onların sevgi, diqqət və fəal ünsiyyətə böyük ehtiyacı var, çünki digər uşaqlarla müqayisədə onlar valideynlərinə daha çox bağlı olurlar. Bunun başlıca səbəbi həmin uşaqların dostluq münasibətlərinə üstünlük verməyidir. Həmin uşaqların xüsusi dərnek, bölmə və məşğələlərdə iştirak edilməsi çox faydalıdır. Burada onlar ümumbəşəri dəyərlər, azad və sərbəst inkişaf, vətəndaş tərbiyəsi, tolerantlıq, azadlıq və insan hüquqlarına hörmət öyrənirlər.

24 Mart Ümumdünya Vərəmlə Mübarizə Günüdür

Ümumdünya Vərəmlə Mübarizə Günü hər il martın 24-də Dünya Səhiyyə Təşkilatının qərarı ilə qeyd edilir. 1882-ci ildə alman mikrobioloqu Robert Kox vərəmin törədicilərini kəşf edib. 1905-ci ildə alim tibb sahəsində Nobel mükafatına layiq görülüb. 1982-ci ildə Dünya Səhiyyə Təşkilatı və Beynəlxalq Vərəm və Ağciyər Xəstəlikləri ilə Mübarizə İttifaqı vərəmin törədicisi olan Kox çöpləri aşkar edilməsinin 100 illiyi münasibətilə həmin günü təsis ediblər.

1993-cü ildə Dünya Səhiyyə Təşkilatı vərəm xəstəliyini milli fəlakət, martın 24-nü isə Ümumdünya Vərəmlə Mübarizə Günü elan edib. 1998-ci ildən BMT-nin rəsmi dəstəyini alıb. Vərəm havadancı yolu ilə yayılan yoluxucu xəstəlikdir, müalicə edilməyəndə hər il orta hesabla bir xəstə 10-15 nəfəri yoluxdura bilər. Hər il vərəm xəstəliyi 1,6 milyon nəfərin həyatına son qoyur.

Vərəmlə mübarizə gününün simvolu sağlam nəfəs əlaməti olan ağ çobanyastığıdır. Xəstəliklə mübarizə onun rəsmən elan edildiyi vaxtdan daha əvvəl başlanıb. XIX əsrin axırları - XX əsrin əvvəllərində ilk dəfə Cenevrədə əllərində ağ çobanyastığı tutmuş gənc oğlan və qızlar küçəyə çıxaraq vərəmlə xəstələrin müalicəsi üçün ianə toplayıblar. Sonra həmin aksiyalar başqa Avropa ölkələrində də yayılmağa başlayıb və çobanyastığının satışı diqqəti cəlb edərək vərəmə qarşı mübarizə aparın təşkilatlara gəlir gətirib. Danimarkada və Norveçdə çiçəyin satışı hüququ vərəmə qarşı mübarizə cəmiyyətlərinin inhisarına alınıb.

1993-cü ildə Dünya Səhiyyə Təşkilatı vərəmlə mübarizənin yeni strategiyası kimi qısa kurslarla nəzərdə tutulan kimyaterapiya müalicəsi olan DOTS strategiyasını məsləhət gördü. DOTS vərəm epidemiyasını aşkar etməyə və daha təhlükəli olanları müalicə etməyə imkan verən strategiyadır. Həmin üsulla xəstələrin 92-95 faizində sağalma baş verir.

DOTS-un tətbiqi vərəmə yoluxan xəstələrin xeyli hissəsini ölüm, ağrı və iztirabdan xilas edib. Onun tətbiqi hər bir ölkə üçün universaldır. Hazırda dünyanın 180 ölkəsində həmin strategiyanın tətbiqi sayəsində 49 milyon nəfərin həyatı xilas edilib.

Vərəm sağalan xəstəlikdir və bu sahədə ardıcıl iş aparılır, lakin Dünya Səhiyyə Təşkilatının ekspertlərinin fikrincə, onun aşkar edilməsi, müalicəsi və sağalma üçün göstərilən səylər yetərli deyil. İl ərzində vərəmə yoluxan 9 milyon xəstədən 3 milyonu müalicə almır. Ona görə də Ümumdünya Vərəmlə Mübarizə Günü'nün keçirilməsinin başlıca məqsədi hər şeydən əvvəl onun barəsində əhəlinin məlumatlılığını artırmaq və qlobal epidemiyanın ləğvi və profilaktika üsulları ilə əlaqədar səyləri birləşdirməkdən ibarətdir.

26 Mart Ümumdünya Epilepsiya Xəstələri Günüdür

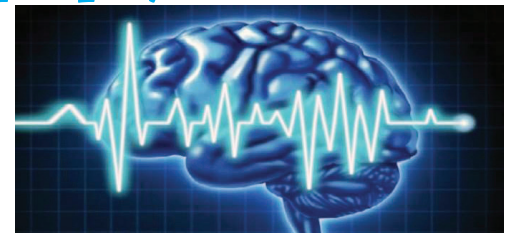
Epilepsiya dünyada ən çox yayılmış nevroloji xəstəliklərdəndir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, hər il Yer üzündə 2,5 milyon nəfər epilepsiya ilə yeni xəstələnmə faktı aşkar edilir.

Problemin aktuallığına diqqət çəkmək məqsədi ilə 2008-ci ildən etibarən martın 26-sı Dünyada Epilepsiya Xəstələri Günü və ya Bənövşəyi Gün kimi qeyd olunur. Bu tarixdə məlumatlandırıcı, xeyriyyəçilik, humanitar tədbirlər keçirilir, hər kəs epilepsiyalı insanlara öz dəstəyini ifadə etmək imkanı əldə edir.

Beynin xroniki xəstəliyi olan epilepsiya bütün bədəndə və ya bədənin hansısa hissəsində qısamüddətli, təkrir olunmamış qıcolmalar şəklində meydana çıxır. Tarix boyu bu xəstəlikdən Makedoniyalı İsgəndər, Yuli Sezar, Napoleon Bonapart, Alqiyeri Dante, Alfred Nobel və digər məşhurlar əziyyət çəkiblər.

Müxtəlif ölkələrdə əhəlinin hər 100 min nəfəri arasında 20-53, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə 100-190 epilepsiyaya tutulma halına rast gəlinir. Azərbaycanda isə bu göstərici 25-dən 83-dək təşkil edir.

Hazırda dünyada 50 milyondan çox, Azərbaycanda isə 60 minə yaxın insan epilepsiyadan əziyyət çəkir.

Son 15 ildə ölkəmizdə epilepsiya ilə bağlı problemlərin həlli üçün ciddi işlər görülüb. İlk növbədə, xəstəliyin epidemiologiyası, nozoloji və semioloji strukturu, xəstələrin həyat keyfiyyəti və s. məsələlər tədqiq edilib. Həmçinin epilepsiyanın mövcud qeydiyyat sisteminin, diaqnostikanın keyfiyyətinin, müalicənin və sosial yardımın qiymətləndirilməsi aparılıb.

Ölkəmizdə epilepsiyadan əziyyət çəkən vətəndaşlara yüksək səviyyədə tibbi yardım göstərilir. Xəstələr tibbi yardım və birinci nəsil anti-epileptik dərmanlarla dövlət hesabına təmin olunur, onlara əlilliyə görə müavinət ayrılır. Diaqnozun təyində və differensiasiya olunmuş müalicədə həkim-epileptoloqların konsultasiyaları təşkil edilir, epilepsiyalı hamilə qadınlarda mümkün ola biləcək ağırlaşmaların vaxtında qarşısının alınması məqsədi ilə onlar daim həkim-epileptoloqun və ginekoloqların ciddi nəzarətində saxlanılır.

ATU-nun mətbuat xidməti

○ **Ötən ilin statistik göstəricilərinə görə, ölkə üzrə qalxanabənzər vəzi xəstəlikləri ilə 16 986 nəfər dispanser qeydiyyatına götürülüb. Onlardan 3251 nəfəri diffuz ur, 2730 nəfəri düyünlü ur, 5443 nəfəri tirotoz, 3363 nəfəri hipotireoz, 1060 nəfəri tireoditlər, 53 nəfəri isə qalxanabənzər vəzinin yeni törəməsindən əziyyət çəkir. Bəs görəsən artıq çəkiddən, diabetdən, eləcə də el arasında zob kimi tanınan xəstəliklərdən necə qurtulmaq olar? Şəkərli diabetdən bir əməliyyatla xilas olmaq mümkündürmü? Bu xəstəliklərin müxtəlif müalicə üsulları insan sağlamlığı üçün hansı təhlükələri yarada bilər?**

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasının pediatr-endokrinoloqu İlsur Novruzovla müsahibəni təqdim edirik:

- Sizə müraciət edən xəstələr ən çox hansı endokrinoloji xəstəliklərdən əziyyət çəkir? Ölkədə bu xəstəliklərin sayı niyə çoxalır?

- Ümumiyyətlə, bütün dövrlərdə Azərbaycanda endokrinoloji xəstəliklərin sayı çox olub. Bu barədə dəqiq statistik rəqəmlər demək çətindir. Ölkədə endokrinoloji xəstəliklərə aid bütün problemlər kifayət qədər aktivdir. El arasında "zob" deyə tanıdığımız ur xəstəliyi qalxanabənzər vəzinin funksiyasının pozulması nəticəsində boğaz nahiyəsində yaranan şişkinliklə müşahidə edilir. Lakin bu şərt deyil ki, şişkinlik olsun. Azərbaycan onsuz da endemik zona hesab olunur. Buna görə də ur xəstəliyinə tez-tez rast gəlinir.

Bundan başqa, təxminən 10 ildir ki, şəkərli diabet xəstələrinin statistikasına aparılır. Xüsusilə onu vurğulamaq lazımdır ki, statistik rəqəmlər böyüklərə nisbətən uşaqları daha çox əhatə edir. Bunun səbəbi isə onların xəstəxanada müalicə olunduqdan sonra Endokrinoloji Mərkəzdə qeydiyyatdan keçmələridir. Bunun sayəsində dəqiq statistik rəqəmlər demək mümkündür. Amma qeydiyyatdan olmayan çoxsaylı şəkərli diabet xəstələrinin olduğu da bir faktdır. Azərbaycanda "Şəkərli diabet üzrə dövlət proqramı"na əsasən diabet xəstələrinə pulsuz insulin, qlukometr (şəkər ölçən aparat) və testlər verilir.

- **Qalxanabənzər vəzi xəstəlikləri gizli inkişaf edə bilirmi?**

- İlk mərhələlərdə xəstəlik simptomuz keçir. Adətən xəstədə qalxanabənzər vəzi böyüyür və nəticədə "zob" əmələ gəlir. Təbii ki, şübhəli vəziyyətlər olduqda həkim endokrinoloqa müraciət etmək tövsiyə edilir. Diaqnozun dəqiqləşdirilməsi üçün həkim xəstəyə qalxanabənzər vəzi hormonlarının analizini təyin edir. Bundan əlavə, xəstənin qanında xüsusi anticislərin aşkar olunması üçün analiz götürülür. Xəstəyə xəstəliyi olan pasiyent daim endokrinoloqun nəzarətində saxlanılır. Xəstəyə hormonal müalicə təyin olunur (çatışmayan qalxanabənzər vəzi hormonları). Bu dərmanları xəstə həyatının sonuna kimi qəbul etməlidir. Bəzən qalxanabənzər vəzinin ölçülərində heç bir böyümə müşahidə edilmir, lakin yoxlama zamanı məlum olur ki, hormonlarda və vəzin tərkibində müəyyən dəyişikliklər var. Vəzin tərkibində düyün, kista, törəmə ola bilər, amma ilkin simptomlar özünü büruzə vermədiyi üçün xəstə həkimə müraciət etməyə ehtiyac duymur. Bəzən uşaqlarda anadangəlmə ur xəstəliyi diaqnozu qoyulur. Biz buna ur ilə müşahidə olunan anadangəlmə hipotireoz deyirik. Bu xəstəlik ilkin mərhələlərdə özünü çox

cüzi, bir neçə əlamətlə göstərir. Əgər ilkin mərhələlərdə düzgün diaqnoz qoyub, xəstəliyin müalicəsinə başlanılmazsa, gələcəkdə əqli zəiflik kimi xəstəliklər yaranır. Amma bir qrup uşaqlar da var ki, onlarda anadangəlmə qalxanabənzər vəzi tam inkişaf etməmiş olur. Bəzən uşaq orqanizmində qalxanabənzər vəzi tipik yerindən fərqli yerdə yerləşir, yaxud da ümumiyyətlə olmur.

- **Bəs harda olur?**

- Nəzəriyyəsinə görə tipik yerindən fərqli yerlərdə. Məsələn, ya dilin dibində, ya da döş sümüyünün arxasında. Buna isə atipik ur deyirik. Son vaxtlar yod çatışmazlığı səbəbindən yaranan

normadan az olması qalxanabənzər vəzinin funksiyasına mənfi təsir edir. Lakin yodun həddən artıq qəbul edilməsi də orqanizmdə çox ciddi fəsadlara, vəzin funksiyasının pozulmasına gətirib çıxara bilər. Ona görə də tərkibində yod olan preparatların, eləcə də qida əlavələrinin yalnız həkim müayinəsindən sonra qəbulu məqsədəuyğun hesab olunur. Bu preparatları özbaşına qəbul etmək düzgün deyil.

- **Həkim, bu bəhs etdiyimiz qalxanabənzər vəzinin ölçüləri yaşa görə dəyişirmi? Hansı aralıqda normal hesab olunur?**

- Yaşdan asılı olaraq onun ölçüsü və çəkisi dəyişir. Yeni doğulmuş uşaqlarda

Uşaqların ucaboy olması üçün nə etmək lazımdır?

ur xəstəliklərinin sayında azalmalar müşahidə edilir. Bunun səbəbi isə insanların mütəmadi olaraq istifadə etdiyi duzların tamamilə yodlaşdırılmış olmasıdır. Bununla da insan orqanizminin yoda olan sutkalıq tələbatı ödənilir. İndi ən çox yayılan endokrinoloji xəstəliklərdən biri də Autoimmun tireoidit və ya Xəşimoto xəstəliyi kimi tanınan qalxanabənzər vəzi xəstəliyidir. İlk dəfə bu xəstəliyi yapon həkimi Xəşimoto aşkar edib. Bu xəstəliyi qalxanabənzər vəzinin və həmçinin immun sisteminin xroniki xəstəliyi adlandırılır. Xüsusilə qadınlarda daha tez-tez rast gəlinir. Xəşimoto xəstəliyi zamanı xəstənin immun sistemi öz sağlamlıq qalxanabənzər vəzi hüceyrələrini (bu hüceyrələr "tiroositlər" adlandırılır) "yad" hüceyrələr kimi qəbul edərək onları məhv etməyə başlayır. Xəstəliyin inkişaf mərhələlərində qalxanabənzər vəzinin hüceyrələri tədricən məhv olur və nəticədə xəstədə hipotireozun (qalxanabənzər vəzinin fəaliyyətinin zəifləməsi) simptomları meydana çıxır. Burada çəkinin "səbəbsiz" artması, dərinin quru olması, saçların tökülməsi, daim yorğunluq, yuxululuq, nəbz zəifləməsi, yaddaşın pozulması və s. əlamətlər özünü büruzə verir. Xəstəlik qısa müddət ərzində inkişaf etmir. Ümumiyyətlə, ilkin simptomların müşahidə edildiyi dövrə qədər xəstəlik öz-özünü müəyyən mərhələ keçir. Bu isə uzun illər aparır. Bəzən isə immun sisteminin hücumuna cavab olaraq qalxanabənzər vəzi öz funksiyasını artırır. Bu zaman isə toksiki zob (zəhərli zob) yaranır.

- **Toksiki zobun müalicəsi varmı?**

- Xəstəlik kəskin arıqlama, güclü tərləmə, əllərin əsməsi, əsəbilik, əhvalın tez-tez dəyişməsi, yuxusuzluq və s. ilə müşahidə olunur. Bu xəstəliyə hər yaş qrupunda kifayət qədər tez-tez rast gəlinir. Əslində digər növ ur xəstəlikləri ilə müqayisədə zəhərli zobun müalicəsi nisbətən çətindir. Amma onun da müalicəsi var. Bəzən effekt olur, bəzən isə təəssüf ki, orqanizm müalicəyə müsbət cavab vermir. Müalicədən sonra pasiyentlərin vəziyyəti nisbətən yaxşılaşsa da, bir müddət sonra yenidən proses baş qaldırır. Toksik zob olduğu üçün müalicəni 2 ildən çox davam etdirmək mümkün deyil. Bu səbəbdən də həmin xəstələri əməliyyata göndəririk.

- **Əməliyyatda ölüm riski nə qədərdir?**

- Bütün əməliyyatlarda ölüm riski mövcuddur.

Bəzən xəstələr dost-tanış məsləhəti ilə müxtəlif dərman preparatları qəbul edirlər.

Ümumiyyətlə, tərkibində yod olan preparatlarının, müxtəlif bioloji-aktiv əlavələrin (dəniz yosunları və s.) səbəbsiz olaraq qəbulu qalxanabənzər vəzi xəstəliklərinin əsas risk faktorlarından biridir. İnsan orqanizmində yod tələbatının

görə həmyaşlılarından geri qalır. Bu məsələyə olduqca ciddi yanaşmaq lazımdır. Ola bilər ki, bu problem birbaşa endokrinoloji problem olsun və sırf boy hormonu çatışmazlığından qaynaqlansın. Ya da insulinə bənzər boy faktoru ilə əlaqədar olsun. Eyni zamanda, bu bir sıra ciddi xəstəliklərin əlaməti olaraq da özünü büruzə verə bilər. Məsələn, böyrək, ürək, mədə-bağırsaq xəstəlikləri zamanı boy artımı zəifləyir. Belə hallarda orqanizm buğda tərkibli məhsulları qəbul etmir. Bunun ilkin əlamətləri ondan ibarətdir ki, uşaqlarda çəki və boy artımı çox ləng gedir. Müayinə zamanı boy patologiyasının digər xəstəliklərin əlaməti olduğu aşkarlandıqdan sonra biz xəstəni müfəvviq şöbəyə və mütəxəssisə yönləndiririk.

- **Bütün dünyada "pandemiya" kimi tanınan piylənmə xəstəliyindən əziyyət çəkən insanların da sayı artır.**

- Bəli. Hazırda dünyada 1 milyarda yaxın insan artıq çəki ilə mübarizə aparır. Onlardan 200 minə yaxını isə azyaşlılardır. Biz bu uşaqları potensial olaraq diabet hesab edirik. Hər kəs yaxşı bilir ki, piylənmə insan orqanizmində beyindən tutmuş, ürək-damar xəstəliyi, qaraciyər və daha qorxulu xəstəliklərin yaranmasına səbəb ola bilər. Azyaşlı uşaqlar arasında bu xəstəliyin sürətlə inkişaf etməsinin əsas səbəblərindən biri isə məktəblərdir. Məktəblərdə bədən tərbiyəsi dərsləri normal keçilmir. Həddən artıq ev tapşırıqları verilir və uşaqlar idmana vaxt ayıra bilmirlər. Bunun nəticəsində isə oturmaq həyat tərzini keçirirlər. Eləcə də düzgün qidalanmamaq (mənsəyi bəlli olmayan, dəfələrlə qaynadılmış və artıq zəhərli maddələrlə dolu yağlarda bişirilmiş pəraşkilər, qutablar, donərlər və s.) uşaqlarda sürətlə çəki artımına, piylənməyə təkan verən amillərdən biridir. Bütün bunlara aidiyyəti orqanlar tərəfindən ciddi nəzarət olunmalıdır. Bilirsiniz, bütün xəstəliklərin mənsəyini aradan qaldırmaq lazımdır. Əks halda müalicələr heç bir effekt verməyəcək. İnsanlar özləri də sağlamlıqlarının qeydinə qalmalıdır. Mən sizə öz təcrübəmdən bir misal çəkim: Müraciət edən pasiyentlərimizdən birinin 1 yaşlı uşağının 30 kiloqrama yaxın çəkisi olub. 5 yaşlı uşağın 88 kiloqram çəkisinin olması dəhşətli faktdır. Biz onların çəkisinin azaltmağa çalışsaq da, bəzən buna nail ola bilmirik.

- **Boy patologiyasından danışdıq. Bəs insanlarda normal boy artımı yaşa görə hansı aralıqda dəyişir?**

- Ümumiyyətlə, boy artımını müəyyən etmək üçün tibbdə xüsusi formul var. Bu formula tanış olmaq kifayətdir ki, onun əsasında hər kəs öz uşağının boy artımına nəzarət edə bilsin. Boy 4 aylıq uşaqlarda 62 sm, 6 aydan böyük uşaqlarda 67,5 sm, 10 aylıq uşaqlarda 72 sm, 6 yaşlı uşaqlarda 116 sm, 8 yaşdan böyük uşaqlarda 135 sm, 11 yaşlı uşaqlarda isə boy

təxminən 145 sm-ə bərabər olmalıdır. Ümumiyyətlə, uşaqlarda boy artımının normal sürəti 3 mərhələli gedir - ilk 1 il ərzində, sonrakı 4-5 il aralığında və "pubertatniy period" dövrü. Standart olaraq birinci mərhələnin ilk 6 ayı ərzində uşaqların boyunda 16-17 sm, sonrakı 6 ay ərzində isə 8 sm-ə qədər artım olmalıdır. İkinci mərhələdə təxminən 10-12 sm artım müşahidə edilir. Lakin üçüncü və orqanizmin yüksək inkişafa başladığı dövrdə boy inkişafı nisbətən zəifləyir və il ərzində 5-6 sm artım olur. Təbii ki bu faktor oğlanlara və qızlara görə dəyişir. Belə ki, inkişaf dövründə uşaqlarda boy sıçrayışı müşahidə edilir. Bu qızlarda 11-12 yaş arasında il ərzində 6-11 sm-ə qədər müşahidə edilsə, oğlanlarda 13-14 yaş aralığında il ərzində 7-12 sm-ə qədər artım ola bilər. Əksər hallarda qızlarda 15 yaşından sonra intensiv boy artımı dayanır. Oğlanlarda isə tam əksinə 19-20 yaşa qədər intensiv olaraq boy artımı davam edir. Ümumilikdə isə insanlarda sümük inkişafı 25 yaşında dayandığı üçün, boy artımının da konkret olaraq yaşda bitdiyi deyilir. 35-40 yaşdan sonra isə insanlarda hər 10 il ərzində 12 mm boy artımı gedir. Bu zaman kəskin xaricində gedən boy artımı isə genetik faktorla izah oluna bilər.

- **Bəs uşaqların boy artımına mane olan faktorlar hansılardır?**

- Genetik faktorları hesablamasaq, uşaqlarda boy artımının qarşısını alan amillərdən biri qida rasionu və tez-tez xəstələnməkdir. Orqanizm lazımı minerallarla təmin olunmadıqda, kalsium çatışmazlığı sümüklərin inkişafını zəiflədir. İmmun sisteminin zəifləməsi və orqanizmdə maddələr mübadiləsinin pozulması da boy artımını gecikdirən səbəblərdən hesab oluna bilər. Bəzi ölkələrə xas olan tipik gıqantizm və cırtanboyluluq var. Bəzən uşaqlarda doğum zamanı tutulduğu hər hansı infeksiya xəstəlik, eləcə də patologiya boy artımını zəiflədə bilər. Bundan başqa, emosional və sosial faktorlar, ailədə uşaq qarşılıqlı münasibətlər və sair də boya təsir edə bilər.

- **Azərbaycanda uşaqlar arasında ortalama boy göstəricilərinin qeyd edildiyi hər hansı statistika varmı?**

- Təəssüf ki, yox. Ölkədə bu istiqamətdə heç bir araşdırma aparılmadı. Üçün, hər hansı statistik rəqəmlər söyləmək mümkün deyil. 2010-2011-ci illərdə Bakı şəhərində yerləşən məktəblərdə həkim endokrinoloq və psixoloqlardan ibarət qruplar konsultasiyalar keçirirdi. Həmin ərəfələrdə qısa bir müşahidə nəticəsində qeydə alınan göstəricilərə görə, Azərbaycanda uşaqların 21,25%-i normal boy göstəricilərindən aşağı, 62,58%-i isə normal boya sahibdirlər. Nəzərə alınmalıdır ki, bu 12 yaşdan yuxarı uşaqlar arasında aparılan araşdırmanın nəticəsidir.

Amerikada rezidentura təhsili almaq istəyən tələbələr üçün seminar keçirilib

○ **Martın 27-də transplantoloq-cərrah Rauf Şahbazovun rəhbərlik etdiyi Azərbaycan-Amerika Tibb Assosiasiyası ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında növbəti seminarını keçirib.**

ilə bağlı tələbələrdə geniş təəssürat və təsəvvür yaratmaq niyyətindəyik. Bu, ilk görüş deyil. Tələbələrimiz bu barədə məlumat əldə ediblər." Koordinatorlar həmçinin tələbələrə məlumat dəstəyinin verilməsi ilə yanaşı, Assosiasiya tərəfindən ABŞ-da yüksək

Tədbirdə universitetin tələbələri iştirak ediblər. Assosiasiyanın Bakı koordinatorları Məhinbanu Məmmədli və Elmira Cumazadə seminarın məqsədi ilə bağlı "Tabib" qəzetinə açıqlama verib. Onların sözlərinə görə, məqsəd Amerikada rezidentura təhsilini davam etdirmək istəyən universitet tələbələrini USMLE imtahanlarının verilməsi qaydaları ilə bağlı ətraflı məlumatlandırmaq, motivasiyalandırmadır: "Amerikada təhsil aldıkları müddət ərzində elmi-tədqiqat işlərini aparmaq, klinik təcrübəni keçməyin yolları və s.

balla qəbul olan tələbələrdən birinə təqaüd verəcəyinin planlaşdırıldığını da qeyd edib.

Assosiasiyanın üzvü və Nyu York şəhərində yerləşən Jamaika hospitalinin həkimi Anar Qocayev iştirakçılarla yaxından tanış olduqdan sonra Amerikada əcnəbilərin necə təhsil alması və USMLE imtahanının qaydaları barədə ətraflı məlumat verib. Bu, iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb. Seminar sual-cavab və geniş diskussiya şəraitində başa çatıb.

M.CAVADOV

O, həm rəsm çəkir, həm rəqs etməyi bacarır, həm də hekayələr yazır...

Nübar Dəmirova Azərbaycan Tibb Universitetinin II müalicə-profilaktika fakültəsinin I kursunda oxuyur. Onu həkim kimi görmək anası Esmira xanımın arzusu olub. Bundan sonra ciddi şəkildə qəbul imtahanlarına hazırlaşdı və universitetə qəbul olub. Özünün dediyinə görə dərslərini yaxşı oxuyur, heç bir problemi yoxdur. Asudə vaxtlarında isə rəsm çəkmək və rəqslə məşğuldur.

İlk dəfə atası Arif bəyin portretini çəkib. Portret ata tərəfindən yaxşı qarşılanıb və qızına bu işini davam etdirməyi tövsiyə edib. Artq bir neçə ildir ki, Nübar portretlər çəkir, təbiət təsvirlərinə üstünlük verir. Arada dini mövzulara da müraciət edir. Filmlərdə sevdiyi türk aktyor və aktrisalarının portretlərini çəkib. Film qəhrəmanları arasında Dəniz Baysal, Çağlar Ərtoğrulun portretləri də var. Digər əsərləri də göz oxşayır. "Şahzadə" əsəri də maraqlıdır və diqqət çəkir. Nübar həm də gözəl milli və hind rəqsləri etməyi bacarır. İlk dəfə hind rəqsini qardaşının kiçik toyunda edib: "Qardaşımın kiçik toyu olacağını bilirdim. Ona görə bacımla qərara gəldik ki, toya sürpriz hazırlayaq. Bəs sürprizimiz nə olsun? O zaman hind filmlərinə çox böyük maraqla baxırdım. Diqqətimi çəkən hind aktrisalarının rəqsləri idi. Onlara baxanda hərdən həsəd də aparırdım ki, görəsən, mən də bu cür rəqs edə bilərəmmi? Toya 3 ay qalmış bacımla birgə hind rəqs üzətində məşq etməyə başladım. Alındı da. Qonaqlar tərəfindən alqışla qarşılandı. Bu, sanki mənə əlavə bir ruh verdi".

Nübarın qabiliyyəti təkcə bununla məhdudlaşdırmı? Deyəsən, yox! Çünki onunla söhbətimiz əsnasında onu da öyrənə bildim ki, bu arıq qızıcıqaz boş vaxtlarında hekayələr də yazır.

Hekayələrinin qəhrəmanlarının əksəriyyəti əcnəbi adlardır. Klassiklərimizin əsərlərini və dünya ədəbiyyatını sevə-sevə oxuyur. Bəlkə də, dünya ədəbiyyatına olan marağının təsiri onun hekayələrinə də yansayıb. Qəhrəmanlarını da kənardan seçməyi məsləhət bilib. İndiyədək heç yerdə çap olunmasa da, hekayələrinin bir neçəsinin məzmunları ilə maraqlanıram. "Harri Piter və gizli otaq", "Şaxta baba və yeni il", "Hoqqabaz Çarli" diqqətimi çəkir. Hekayələri illüziyalarla doludur. Hadisələr dramatik şəkildə cərayan edir. Oxucu hadisələrin sonluğunun

nə ilə nəticələncəyinin intizarındadır. Amma sonluq bədbinliklə deyil, xoş əhval-ruhiyyə ilə başa çatır.

Orta məktəbdə oxuduğu dövrdə ictimai tədbirlərdə fəal iştirak edib. Şeir söyləyib, rəqs edib. Əgər lazım bilinərsə, universitetin təşkil etdiyi tədbirlərdə də iştirak etməyə hazırdır.

Özünə çox güvənir, inanır ki, bütün bu qabiliyyət və bacarıqlarının fonunda gələcəkdə yaxşı həkim olacaq. Yaxşı həkim olmaq üçün yaxşı çalışmaq və cəhlinin fərqi yoxdur. Onun üçün yaxşı çalışır və həzirdə gərginliyi özündən uzaqlaşdırmaq məqsədilə sevdiyi xobilərindən istifadə edir.

Uğurlar!!!

Qabil ABDULLAYEV

Müsbət əhvali-ruhiyyə üçün prosedurlar

Bir sıra üsullardan istifadə etməklə müsbət əhvali-ruhiyyəyə sahib olmaq mümkündür

Həyatda çox əhəmiyyətli məsələlərdən biri də necə düşünmək, necə danışmaq və dünyaya baxışdır. Pozitiv danışmaq və düşünmək bacarığı özü də bir qabiliyyətdir və heç də az əhəmiyyət daşımır. Çox vaxt həmin məsələdə ovqatın necə olmağı və əhvali-ruhiyyə əsas rol oynayır.

yeməkdən əvvəl qəbul edilir. Müalicə iki həftəyədək aparılır.

- Andız kökü xırdalanaraq döyülür, 30 qram 1 stəkan qaynar suda dəmlənir və süzülür, 2 çay qaşığı bal əlavə edilir və yarıya bölünərək gündə iki dəfə içilir.

- Qızılgül ləçəklərinin üstünə su əlavə edilərək ləçəklər ağarana qədər gözlənir, sonra süzülür, gündə 4-5 dəfə, hər dəfə yarım stəkan qəbul edilir.

- Bədrənc bitkisinin çiçəklərini iyləmək məyusluğu, qəmginliyi dəf edir, əhvali-ruhiyyəni yüksəldir. 30 qram bədrənc yarpağı xırdalanaraq 1 stəkan suda qaynadılır və süzülür. Alınan cövher gündə iki dəfə, hər dəfə 1 stəkanına 1 çay qaşığı bal qarışdırılaraq içilir.

- Çiy halda kələm yemək, qaynadıb suyunu içmək, kələm xörəkləri yemək məsləhət görülür.

- Yerkökü mürəbbəsi, xüsusilə balla bişirilən əhvali-ruhiyyəni yaxşılaşdırmağa müsbət təsir edir.

- Saqqız ağacının meyvəsi yeyilir, yaxud dəmlənilib suyu içilir.

Orqanizmdə xromun rolu

Xrom orqanizmin fəaliyyətində ən vacib elementlərdən biridir, onun normadan az olması şirin qidalara çox güclü istəkləyə gətirir. Buradan aydın olur ki, xrom orqanizmdə şəkər mübadiləsinin çox vacib amildir.

Biologiya üzrə fəlsəfi doktoru Fuad Mahmudov AZƏRTAC-ın müxbiri ilə söhbət zamanı deyib: "Göbək, darı, bir çox dənli bitkilər, buğda cücərtisi, yumurta sarısı, pendir və s. kimi qidaların tərkibi xrom elementi ilə zəngindir və xrom çatışmazlığını həmin qidaların qəbulu ilə ödəmək mümkündür. Dəniz məhsulları və ətin tərkibində də həmin maddə çoxluq təşkil edir. Qida məhsulları içərisində xromla ən çox zəngin olanı pivə mayasıdır. Təəssüf ki, onun qəbulu çox vaxt allergik reaksiya verir. Ona görə də alimlər və tədqiqatçılar elə bir xrom molekulu forması yaradıblar ki, orqanizmə asanlıqla sorulur və həzm edilir. Buna xromun pikolinat və polinikotinat formalarını misal göstərmək olar. Xrom elementinin orqanizmdə gedən yağ və karbohidratların mübadilə prosesində də böyük rol oynaması insulini əmələgəlmə prosesinə təsir edir.

Lakin bir çox qida məhsullarının emalı zamanı xrom elementinin böyük hissəsi itir. Məsələn, çörək bişirmək üçün adi buğdanın ağ un halına gətirilməsi zamanı tərkibində olan xromun 80 faizə qədəri itir. Emal olunmamış şəkər xammalının istifadəyə uyğun ağ formaya salınması prosesində onun tərkibində olan xrom elementinin 90 faizdən çoxu itkiyə gedir. Emal olunmuş və tərkibi dəyişikliyə uğramış qidalardan istifadə edənlər özləri də bilmədən xrom elementindən məhrum olurlar, yaxud da onun qıtlığı ilə üzləşirlər. Bunun nəticəsində orqanizmin toxuma və hüceyrələrində olan şəkərin miqdarı xeyli aşağı düşür və nəticədə şəkərli diabetin yaranmasına aparıb çıxarır. Xromun normadan az olması isə qıcıqlanma, əsəbi vəziyyət, susuzluq və s. hallara səbəb olur".

Bioloq-alim söhbətinə davam edərək deyib: "Xrom tərkibli qida və preparatların müntəzəm şəkildə qəbulu nəticəsində bir çox xəstəliklərin tam və ya nisbi sağalma prosesi gedir və buna misal olaraq maddələr mübadiləsinin pozulmaları, xüsusən də piylənmə, hipoklikemiya, insult, hipertoniya, Kron və Menyer xəstəlikləri, kolit, xora, qastrit, dağınıq skleroz, miqren, epilepsiya və bir çox psixoloji pozulmaları göstərmək olar. Söhbətə davam edən bioloq-alim daha sonra deyib: "Orqanizmdə insulini mübadiləsinin pozulması, piylənmə və xrom qıtlığının yaranması ürək xəstəliklərinin əmələ gəlməsinə birbaşa təsir göstərir. Daha doğrusu, xrom çatışmazlığı zamanı qanın tərkibində xolesterin və triqliseridlərin miqdarı artır, arterial damarların daxili mənfəzi çirkənlir və bütün bunların nəticəsində damarların daralma prosesi baş verir və son nəfəsdə qan təzyiqi yüksəlir. Qanın tərkibində olan qlükozanın səviyyəsini birbaşa tənzimləyən faktor xromun miqdarıdır. Deməli, qocalma prosesində birbaşa iştirak edən element xromdur, daha doğrusu, yaşlandıqca orqanizmdə ona olan tələbat artır".

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TİBB UNİVERSİTETİ
KAFEDRALAR ÜZRƏ AŞAĞIDAKI
YERLƏRİ TUTMAQ ÜÇÜN
MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Kafedranın professoru:

- II Uşaq xəstəlikləri kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

Kafedraların dosentləri:

- Neyrocərrahlik kafedrası - 1 yer
- I cərrahi xəstəliklər kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Onkologiya kafedrası - 1 yer
- II daxili xəstəliklər kafedrası - 1 yer
- Tibbi fizika və informatika kafedrası - 1 yer
- II uşaq xəstəlikləri kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Ailə təbabəti kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Xarici dillər kafedrası - 1 yer

Kafedraların assistentləri:

- I mamalıq və ginekologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Dermatovenerologiya kafedrası - 1 yer
- Dermatovenerologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Urologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- II cərrahi xəstəliklər kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)
- Ftiziatriya kafedrası - 1 yer
- Uşaq stomatologiyası kafedrası - 1 yer
- Terapevtik stomatologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

Kafedraların baş müəllimləri:

- Azərbaycan dili kafedrası - 1 yer (0,75 vahid)
- Xarici dillər kafedrası - 1 yer

Elmi Tədqiqat Mərkəzi:

- Farmakologiya şöbəsi (Böyük elmi işi) - 1 yer

Müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlərin təqdim olunma müddəti elan qəzetdə dərc olunduğu gündən 30 gün keçənədəkdir. Sənədlər rektorun adına yazılmış ərizə ilə birlikdə aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir:
AZ 1007, Bakı şəhəri, Ənvər Qasımlı küçəsi, 14
Telefon: 597-10-08, 597-41-69, 597-43-23.

DIQQƏT!

Müsabiqədə iştirak etmək istəyənlərin nəzərinə!

2017-2018-ci tədris ilindən başlayaraq, kafedralar üzrə vakant yerləri tutmaq üçün müsabiqədə iştirak edənlər Elmi katibliyə aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər:

1. Rektorun adına ərizə
2. Kadrlar uçotunun şəxsi vərəqəsi
3. Kafedradan verilmiş xasiyyətnamə. Xasiyyətnaməni kafedranın müdiri və qrup həmkarlar təşkilatının sədri imzalamalıdır. Xasiyyətnamənin müsbət və ya mənfəi olması, o cümlədən bu şəxsin yeni müddətə kafedrada çalışıb və ya çalışmaması əsaslandırılmalıdır. Kafedra müdiri vəzifəsinə iddiaçılara xasiyyətnaməni fakültənin dekanı və həmkarlar təşkilatının sədri imzalamalıdır.
4. Xüsusi formada tərtib edilmiş tərcümeyi-halın çap forması və elektron variantı. Burada şəkil, ad, soyad, bitirdiyi məktəblər, elmi ad və dərəcələr, bildiyi dillər, bildiyi kompüter proqramları, çap olunmuş işlərin sayı, işlədiyi yerlər, hazırkı vəzifədə neçə il çalışması, niyə bu vəzifədə yenidən seçilmək istəməsi, olduğu ixtisasartırma kursları, ailə vəziyyəti, ünvan və telefonu göstərilməlidir.
5. ATU-nun Klinik və Laboratoriyalarında çalışanlar üçün son beş ilin həkimlik fəaliyyəti barədə klinikadan verilmiş arayış. Arayış klinikanın direktoru və həmkarlar təşkilatının sədri tərəfindən imzalanmalıdır.
6. Son beş il ərzində çap olunan elmi işlərin siyahısı və sürətləri. Siyahı müəllif və kafedra müdiri tərəfindən imzalanmalıdır.
7. Açıq mühazirənin və ya açıq təcrübə dərslərinin videoçəkilişinin diski.
8. Şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti

Qeyd: ATU-nun əməkdaşı olmayan mütəxəssislər siyahıdakı 3-cü, 5-ci və 7-ci bənddəki sənədlərin əvəzinə, sonuncu iş yerindən verilən xasiyyətnamə, işlədiyi klinikadan həkimlik fəaliyyəti barədə arayış və əmək kitabçasından çıxarışı təqdim etməlidir.

Səmərəli qidalanma məsələləri müasir adamları, o cümlədən alimlərin çox düşündürür. Qidalanmanı dəyişdirilmiş həyat şəraitinə uyğunlaşdırılmaq zərurətinə aid xeyli elmi-tədqiqat işləri aparılmışdır.

Səmərəli qidalanma – insanın sağlam həyat tərzinin təmin edilməsi, xəstəliyinin profilaktikası və müalicəsinin mühüm şərtlərindəndir. Müasir elm qidaya təbiətin müxtəlif birləşmələrinin mənbəyi kimi baxır. Bunun bioloji əhəmiyyəti bir mənalı qəbul edilir. Qida – enerji, zülal və plastik materialların, yağların, karbohidratların, mineral maddələrin, mikroelementlərin və vitaminlərin mənbəyi hesab edilir.

Səmərəli qidalanma sağlamlığın qoruyucusudur

Yer kürəsi əhalisinin 60 faizə qədərini xəstəlikləri qidalanmanın xarakterinin pozulması nəticəsində yaranır. İlk növbədə iki hal müşahidə edilir: qida maddələrinin rasionda çatışmazlığı və ya qidanın tələb olunmadan artıq qəbul edilməsi. Bir çox insanlar özlərini sağlam hesab etsələr də, tibbi müayinələr zamanı maddələr mübadiləsinin erkən pozulması simptomları aşkar olunur. İlk növbədə bunlar zülal, enerji çatışmazlığı və həddindən artıq yeməklə əlaqəli olur.

Qidalanmanın fizioloji norması orqanizmə daxil olan və onun normal fəaliyyəti və inkişafı üçün qida maddələrinin kəmiyyət və keyfiyyətə orta statistik standartlara görə hesablanmışdır.

Yeyinti məhsullarının xassələrinin, onun tərkib hissələrinin qarşılıqlı əlaqəsini, orqanizmə, həzm prosesinə təsirinin öyrənilməsinə aid aparılan elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrində də ziddiyyətlər vardır.

Əvvəllər həkimlər çox xolesterinli ərzaq məhsullarının demək olar ki, hamısının yeyilməsini qadağan etmişdilər. İndi qidanın keyfiyyətinə qiymət vermək üçün əsas götürülən yeni meyara onun kaloriliyi ilə əlaqədardır. Hazırda müəyyən edilmişdir ki, kaloriliyi o qədər də yüksək olmayan qida norması daha faydalıdır. Burada kalorilik bütün qida maddələrinin, o cümlədən vitaminlərin və mikroelementlərin çulğlaşması ilə "əvəz olunur". Qidanın ifrat kaloriliyi az hərəkət edən adamların piylənməsinə, habelə vaxtsız qocalmasına gətirib çıxarır.

Gigiyenistlərin tədqiqatları göstərir ki, kaloriliyi gündəlik normanın 40-45 faizinə bərabər olan nahatdan sonra insanın mürəkkəb psixoloji məsələləri həll etmək qabiliyyəti zəifləyir. Qidanın intensiv həzm edilməsi, qanın mədə-bağırsaq nahiyəsinə axması insanı səmərəli zehni fəaliyyətə şövq etməkdən daha çox ona yuxu gətirir. Buna görə də qidanın bütün gün, o

cümlədən iş günü ərzində mümkün qədər bərabər paylaşdırılması daha düzgündür. Gündə dörd dəfə yedikdə, həm səhər, həm də axşam yeməyinin kaloriliyinin gündəlik kalorilik normasının 20 faizinə bərabər olmağı, ikinci səhər yeməyinin (yaxud işdə edilən naharı) və işdən sonra evdə edilən naharın (yaxud axşam yeməyinin) kaloriliyi gündəlik normanın 30 faizindən yuxarı qalxmamalıdır. Lakin bir şey həmişə nəzərə alınmalıdır: ifrat yeməkdənsə, doğrudan yeməmək daha yaxşıdır.

Müasir elm qidalanmada tarazlıq prinsipini gözləməyi tövsiyyə edir. Çünki tarazlığın pozulması əsas prinsiplərə uyğun gəlmir.

Aclıq və birtərəfli pəhriz yalnız klinik müayinələrin nəticələri ilə əsaslandırıldıqdan sonra həkimin müntəzəm nəzarəti altında müvəqqəti müalicə vasitəsi kimi tətbiq edilə bilər.

Beləliklə, sağlam adamların, o cümlədən ahillərin yeməyində "hər şeydən bir az" prinsipi gərək etiraza səbəb olmasın. Ürəyin nə istəyi yə: xoşa gələn hər şey faydalıdır ifadəsi isə əksinə, özünü həmişə doğrultur. Bəs qidalanmada nəyi məhdudlaşdırmaq lazımdır? Ən əvvəl duzu çox olan yeməkləri. Duz artıq olduqda maddələr mübadiləsinin bəzi cəhətlərinə, ilk növbədə su-duz mübadiləsinin, habelə qan təzyiqini tənzim edən mexanizmlərə mənfəi təsir göstərir. Alimlər sübut etmişlər ki, xorək duzunun çox işlədilməsi beyin qan damarlarında aterosklerozun inkişafına səbəb olur. Duzu həddindən artıq olan xorək yedikdə ürək yanğısı əmələ gəlir, adam çox su içir, bunun nəticəsində ürəyə ağırlıq düşür, piylənmə baş verir.

Tövsiyyə edilən pəhrizlərdən ikinci yerdə şəkər və şirniyyat, şəkərin qatı məhlulları və qarışıqları: mürəbbə, qənnadı məmulatları, şirin çay və qəhvə durur.

Bütün şəkərlər asan əriyib orqanizmə sorulub sürətlə piyə çevrilir və üstəlik başqa məhsulların da piyə çevrilməsinə təkan verir.

Bundan başqa həddən artıq miqdarda şəkər mədəaltı vəzin funksiyalarına mənfəi təsir göstərir, qanda xolesterinin çoxalmasına səbəb olur.

Lakin şəkərin başqa bir rolu da məlumdur: o, orqanizmdə qara ciyəri, əzələləri və ürəyi qidalandıran qlükogen maddəsinin mənbəyidir. Şəkər mərkəzi sinir sisteminin normal fəaliyyətini tənzim edən mühüm vasitədir. Müəyyən edilmişdir ki, gündə 50 qramdan az şəkər işləmək məsləhət görülmür.

Bu həddi aşmamaq üçün qidaya şəkərin dağınıq halda yerləşdiyi və sellüloza ilə əhatə edilmiş meyvə və giləmeyvə daxil etməyi məsləhət görülür.

Əgər kökəlmə davam edirsə, şəkəri

adətən diabetli xəstələrə tövsiyyə olunan sorbit və ksilit kimi şirin maddələrlə əvəz etmək olar. Bu maddələr piylənmə prosesində iştirak etmir.

Qidanın tərkibində nişastanı azaltmaq lazımdır. Nişasta ağ çörəkdə, bulkada, düyüdə və mənfi yarmasında daha çoxdur. Kartofun tərkibində nişasta o qədər də çox deyildir. Bundan əlavə kartof tamamilə zəruri olan bir sıra mineral duzların və başqa faydalı birləşmələrin mənbəyidir. Odur ki, yeməkdə kartofun azaldılmasını məqsədə uyğun hesab etmək olmaz. Qida norması nisbətən məhdudlaşdırılan adamlar tərkibində nişasta ilə bərabər çoxlu sellüloz olan yeyinti məhsulları olan qara çörək, qarabaşaq, vələmir, arpa yarmasından istifadə etməlidirlər.

Qidanın tərkibində yağın miqdarı məhdudlaşdırılmalıdır. Adamların aterosklerozla tutulmaması üçün yaxın vaxtlaradək imtina etməyə çalışdıqları yağlar (kərə yağı), demə aterosklerozun qarşısını alan bəzi maddələrin ən real mənbəyi imiş. Hazırda bitki yağının gündəlik optimal norması 25-30 qram, kərə yağının isə 20-25 qram götürülür. Məlum olduğu kimi maddələr mübadiləsinin normal gedışı üçün orqanizmdə turşu-qələvi müvazinəti daim qorunub saxlanılmalıdır. Təəssüf ki, bir turş radikal mənbəyi olan ət, balıq, yumurta, pendir, yarma və çörək kimi məhsulları həddindən artıq yeyirik.

Bəs qidanın qələviliyini necə artırmaq olar? Bunun üçün tərəvəzdən, meyvəgiləmeyvədən, süddən və s.-dən istifadə etmək olar.

Bu zaman orqanizmin təbii mənbələrdən olan vitaminlərə olan tələbat məhdudlaşdırılmır. Yadda saxlayaq ki, heç bir qida zərərli deyildir. Yalnız qidanın həddən çox olması zərərli olur.

Şahab Səmədov,
Vaqif Əliyev,

Ümumi gigiyena və ekologiya kafedrasının əməkdaşları

Etibarsız sayılır

ATU-nun hazırlıq şöbəsinin dinləyicisi Abdullah Dahham Dhamın oğluna Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən verilmiş müvəqqəti yaşamaq üçün icazə vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız hesab sayılır.

Stomatologiya fakültəsinin V kurs, 758^a qrup tələbəsi Ageeb Heva Rahman oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Stomatologiya fakültəsinin V kurs, 758^a qrup tələbəsi Majeed Visam Qasım oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Hərbi tibb fakültəsinin III kurs, 1117^c qrup tələbəsi Seyfullayev Cəlil Əlikram oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin I kurs, 117^{a-5} qrup tələbəsi Mənsimova Mirşəkar Saleh qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Əzərlilik fakültəsinin III kurs, 842^b qrup tələbəsi Salmanova Bahar Qasım qızının adına verilmiş qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Allah rəhmət eləsin!

Ailə təbabəti, fizioterapiya və idman təbabəti kafedralarının əməkdaşları II müalicə və profilaktika fakültəsinin dekan müavini, dosent Zabit Məmmədova anası

Pakizə xanımın vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Məhkəmə təbabəti kafedrasının əməkdaşları kafedranın dosenti Zabit Məmmədova anası

Pakizə xanımın vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Tibbi biologiya və genetik kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti Ramin Həşimova anası

Nüşabə Məhərrəm qızının vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələnilir, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də çap olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98^c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya H - 022633
İndeks -0269
Sayı 1800